ДЕЯКІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Остапенко Г.О.
Запорізький національний університет

Анотація. У статті аналізуються визначення понять «готовність» та «здоров'язберігаючі освітні технології», розглядається рівень знань майбутнього вчителя фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи. Постає завдання підготовки не лише справжніх професіоналів і ділових людей, готових (інтелектуально і фізично) реалізувати себе в умовах світу, що змінюється, але і орієнтованих на збереження і підтримку здоров'я підростаючих поколінь. Визначається поняття готовності як первинної, фундаментальної умови успішного виконання професійної діяльності.
Ключові слова: готовність, здоров'язберігаючі освітні технології, майбутній вчитель фізичної культури.
Аннотация. Остапенко Г.А. Некоторые факторы формирования готовности будущих учителей физической культуры к организации здоровьесохранного учебно-воспитательного среда общеобразовательной школы. В статье анализируются определение понятий «готовность» и «здоровьесберегательная образовательная технология», рассматривается уровень знаний будущего учителя физической культуры к организации здоровьесберегательной учебно-воспитательной среды общеобразовательной школы. Встает вопрос подотовки не только настоящих профессионалов и деловых людей, готовых (интеллектуально и физически) реализовать себя в условиях мира, который изменяется, но ориентированных на сохранение и поддержку здоровья подрастающих поколений. Определяется понятие готовности как первичной, фундаментального условия успешного исполнения профессиональной деятельности.
Ключевые слова: готовность, здоровьесберегательная образовательная технология, будущий учитель физической культуры.
Annotation. Ostapenko G.O. Monitoring of future teachers of physical training knowledge for the organization of health-saving educational environment of comprehensive school. Determination of the concepts "readiness" and "educational technology" is analyzed in the article, the monitoring of knowledge of future teachers of physical training for the organization of health-saving educational environment of comprehensive school is examined in the article. There is a question of preparation not only the present professionals and the businessmen ready (intellectually and physically) to realize itself in conditions of the world which changes, but focused on preservation and support of health of rising generations. The concept of readiness as initial, a fundamental condition of successful execution of professional work is defined.
Keywords: readiness, health-saving educational technology, future teachers of physical training.

Вступ.

На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна напруженість і погіршення екологічних характеристик місця існування людини, пов'язані з перетворенням економіки і соціальної сфери, постійно вимагають підготовки особи до умов існування, що змінюються. XXI століття корінним чином змінює соціальне замовлення суспільства для вищої школи. Постає завдання підготовки не лише справжніх професіоналів і ділових людей, готових (інтелектуально і фізично) реалізувати себе в умовах світу, що змінюється, але і орієнтованих на збереження і підтримку здоров'я підростаючих поколінь.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи викликає необхідність пошуку способів її рішення в професійній педагогіці.

Робота виконана відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою дослідження було з'ясування основних чинників формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Основні завдання дослідження:

1.Провести аналіз психолого-педагогічної літератури та інформації з мережі Інтернет щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

2.Провести анкетування студентів вищих навчальних закладів.

Результати дослідження.

Автори навчального посібника «Педагогіки вищої школи» визначають поняття «готовність» як цілісне інтегроване утворення особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну та вольову вибіркову прогнозуючу мобілізаційність у момент її включення в діяльність певної спрямованості. Емоційні, вольові та інтелектуальні характеристики поведінки особистості виступають конкретним вираженням готовності на рівні явища. Готовність буває тривалою і ситуативною (тимчасовою). Тривала готовність формується заздалегідь, у результаті спеціально організованих дій, виявляється постійно і є найважливішим фактором, що визначає успішність діяльності. Ситуативна готовність характеризується нестійкістю і піддається впливу багатьох факторів. Обидві готовності існують у єдності, перша визначає ефективність другої [5].

У «Тлумачному словнику російської мови» Д.М.Ушакова термін «готовність» трактується, з одного боку, як закінченість, остаточний результат, з іншого – як стан, слово, яке походить від прикметника «готовий» – що приготувався до чого-небудь або як згода, бажання робити що-небудь.

М.Я.Дьяченко, Л.А.Кандибович підкреслюють, що «готовність – це первинна, фундаментальна умова успішного виконання професійної діяльності. Виникнення стану готовності до діяльності починається з постановки мети на основі потреб і мотивів (або усвідомлення людиною поставленого перед ним завдання). Далі відбувається розробка плану, установок, моделей, схем майбутніх дій. Потім людина починає втілювати готовність, яка з'явилася у практичних діях. У створенні, збереженні і відновленні стану готовності вирішальну роль відіграє те, що вона пов'язана з різними сторонами особистості» [1].

Р.В.Конькова визначає поняття «готовність», по-перше, як результат спеціальної організованої педагогічної діяльності, оскільки підготувати – означає навчити, дати необхідні знання; по-друге,

© Остапенко Г.О., 2009

сконцентровану якість особи, що включає сформованість індивідуально-психологічних і вольових рис особистості, які забезпечують успішне включення людини в нову сферу діяльності [3].

О.І.Міхеєнко зазначає, що важливим чинником формування готовності до діяльності є збіг мотиваційної сфери суб'єкта з характером мети. У цьому випадку має місце природний зв'язок мотиву і мети, що є передумовою ефективної діяльності. Шляхом усвідомлення потреб і мотивів індивід створює визначену модель майбутніх дій. Отже, мотивація є важливим компонентом готовності, оскільки впливає на створення необхідних стосунків, настанов, досвіду особистості, професійно значущих якостей, досконалості в діяльності, майстерності, що забезпечують ефективність професійної діяльності в цілому [4].

М.С.Каган вважає, що формування готовності майбутнього вчителя до створення здоров'язбергаючих освітніх технологій здійснюється в процесі його професійної підготовки, освіти [2].

М.К.Смірнов визначає поняття «здоров'язберігаючі освітні технології» як: «1) системно організовану сукупність програм, прийомів, методів організації освітнього процесу, які не шкодять здоров'ю його учасників; 2) якісну характеристику педагогічних технологій за критеріями їх впливу на здоров'я учнів і педагогів; 3) технологічну основу здоров'язберігаючої педагогіки» [6].

Аналіз змісту понять свідчить про те, що проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи є досить актуальною.

З метою з'ясування окремих чинників формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи нами було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів, у якому брало участь 238 осіб. Респондентами виступили 64 студента Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (НПУ імені М.П.Драгоманова), 131 студент Запорізького національного університету (ЗНУ), 43 студенти Бердянського держаного педагогічного університету (БДПУ). Відповіді на питання анкети «Чи підготовлені Ви до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи?», подані у таблиці 1, розподілилися наступним чином: з 238 студентів вказали, що вони підготовлені до такої роботи, 25,12% студентів, частково підготовлені – 63,56%, не підготовлені – 3,35%, було важко відповісти – 7,97% студентів. 15,63% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова вказали, що повністю підготовлені до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, відповідно 31,82% студентів ЗНУ та 27,91% студентів БДПУ. Частково підготовлені 68,75% студентів НПУ, 56,82% студентів ЗНУ та 65,12% студентів БДПУ. Не підготовлені до такої роботи 4,69% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 30,70% студентів ЗНУ та 19,64% студентів БДПУ. Було важко відповісти 10,94% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 8,33% студентів ЗНУ та 4,65% студентів БДПУ. Отже, переважна більшість опитаних відповіли, що частково підготовлені до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

На питання анкети «Чи володієте Ви знаннями щодо сутності організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи?» результати відповідей студентів, які представлені на рисунку 1, розподілилися наступним чином: із 238 студентів 21,55% володіють цими знаннями, володіють, але недостатньо – 59,72%, не володіють – 7,72% студентів, було важко відповісти 10,76% студентів. Володіють вказаними знаннями 15,63% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 25,76% студентів ЗНУ та 23,26% студентів БДПУ. Володіють, але недостатньо 70,31% студентів НПУ, 53,03% студентів ЗНУ та 55,81% студентів БДПУ. Не підготовлені до такої роботи 4,69% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 30,70% студентів ЗНУ та 19,64% студентів БДПУ.

Не володіють знаннями щодо сутності організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи 7,81% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 6,06% студентів ЗНУ та 9,30% студентів БДПУ. Важко було відповісти 6,25% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 14,39% студентів ЗНУ та 11,63% студентів БДПУ. Отже, половина респондентів відповіли на це питання анкети, що володіють, але не достатньо знаннями щодо сутності організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Відповіді на питання анкети «Чи володієте Ви знаннями про завдання, засоби і методи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи? «, подані у таблиці 2, розподілилися наступним чином: з 238 студентів 24,42% вказали, що вони володіють такими знаннями, 59,33% студентів володіють, але недостатньо, не володіють цими знаннями – 7,24%, було важко відповісти – 9,01% студентів. Вказали, що володіють знаннями про завдання, засоби і методи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи 17,19% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 32,82% студентів ЗНУ та 23,26% студентів БДПУ. Володіють, але недостатньо 64,06% студентів НПУ, 51,14% студентів ЗНУ та 62,79% студентів БДПІ. Не володіють знаннями 12,5% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 6,88% студентів ЗНУ та 2,33% студентів БДПУ. Було важко відповісти 6,25% студентам НПУ імені М.П.Драгоманова, 9,16% студентам ЗНУ та 11,63% студентам БДПУ. Переважна більшість опитаних респондентів недостатньо воло-

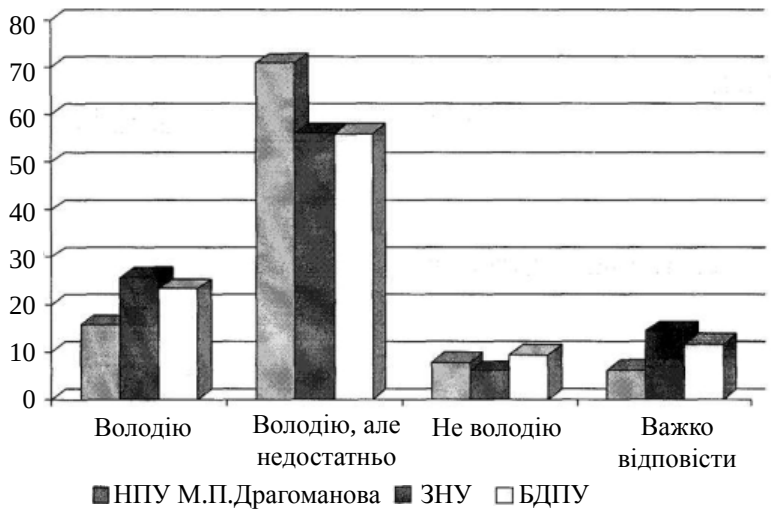

Рис. 1. Показник кількості студентів, опитаних щодо знання сутності організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, (%)

Таблиця 1.

Показник кількості студентів, опитаних щодо їх підготовленості до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад		
		НПУ імені М.П.Драгоманова 64 чол.	ЗНУ 131 чол.	БДПУ 43 чол.
Повністю підготовлений	25,12	15,63	31,82	27,91
Частково підготовлений	63,56	68,75	56,82	65,12
Не підготовлений	3,35	4,69	3,03	2,33
Важко відповісти	7,97	10,94	8,33	4,65

Таблиця 2.

Показник кількості студентів, опитаних щодо володіння знаннями про завдання, засоби і методи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, (%)

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад		
		НПУ імені М.П.Драгоманова 64 чол.	ЗНУ 131 чол.	БДПУ 43 чол.
Володію	24,42	17,19	32,82	23,26
Володію, але недо-статньо	59,33	64,06	51,14	62,79
Не володію	7,24	12,5	6,88	2,33
Важко відповісти	9,01	6,25	9,16	11,63

діють знаннями про завдання, засоби і методи організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Висновки.

1. Готовність – це первинна, фундаментальна умова успішного виконання професійної діяльності. Вона визначає сконцентровану якість особи, що передбачає сформованість індивідуально-психологічних і вольових рис особи, які забезпечують успішне залучення людини до нової сферу діяльності.

2.Чинники формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи, які знаходяться на недостатньому рівні потребують подальшого вивчення.

В перспективі подальших досліджень розробити практичні рекомендації для викладачів університетів, які у своїй професійній діяльності займаються науковою та освітньою роботою зі студентами. Ці рекомендації сприятимуть підвищенню рівня готовності особистості студента до організації здоров'язберігаючого навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи.

Література:

1. Дьяченко М.И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И.Дьяченко, Л.А.Кандыбович. - Минск: БГУ, 1976. – 38 с.
2. Каган М.С. Философская теория ценностей / М.С.Каган. – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 49 с.
3. Конькова Р.В. Подготовка преподавателя физической культуры в классическом университете: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Конькова Раиса Васильевна. – М.: РГБ, 2003. – 26 с.
4. Міхеєнко О.І. Валеологічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищому педагогічному навчальному закладі: дис. ... канд.пед. наук: 13.00.04 / О.І.Міхеєнко. – Суми, 2004. – С. 33-34.
5. Педагогіка вищої школи: [навч. посібник] / Колектив авторів: І.О.Бартєнєва, І.М.Богданова, І.В.Бужина, Н.І.Дідусь, М.С.Дмитрієва, З.Н.Курлянд, І.А.Левіна, А.Ф.Ліненко, М.Ф.Ломонова, В.Г.Орищенко, Т.Ю.Осипова, А.В.Семенова, Р.І.Хмелюк, Н.А.Шевченко, О.С.Цокур, Г.Х.Яворська, О.М.Яцій. – Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002. – 276 с.
6. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н.К.Смирнов. – М.: АРКТИ, 2005. – 299 с.

Надійшла до редакції 10.04.2009 р.
dgizfvs-nayka@mail.ru